

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 96

van **STEPHANIE D'HOSE**

datum: 8 januari 2024

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Individuele kunstenaars - Faire verloning

Reeds eerder stelde ik schriftelijke vraag nr. 306 van 25 mei 2020, over de ontwikkeling van een Fair Practice Code voor de Cultuursector. Het Nieuw Internationaal Cultureel Centrum (NICC) benadrukt recent in zijn memorandum dat er nog steeds meldingen zijn van erbarmelijke situaties met betrekking tot eerlijke verloning. Kunstenaars nemen deel aan evenementen waarvoor het publiek entree betaalt, terwijl iedereen van het poetspersoneel tot de directeur een vergoeding ontvangt, behalve de kunstenaar zelf. Het NICC benadrukt terecht dat er een einde moet komen aan dergelijke situaties.

Faire verloning blijft inderdaad een knelpunt door de kwetsbare positie van individuele kunstenaars, zoals duidelijk blijkt uit herhaalde 'Loont Passie'-onderzoeken. Zelfs degenen met grote opdrachten worden onderbetaald. Het falen in het aanpakken van situaties waarin kunstenaars niet betaald worden, of minder dan afgesproken, blijft een zorgpunt.

In antwoord op mijn eerdere schriftelijke vraag heeft de minister het volgende aangegeven: "De term 'code' suggereert dat er een wettelijk kader zou zijn om dit af te dwingen. Dat is maar beperkt het geval." De minister wijst op de verplichte minimumbarema's binnen de bestaande cao's en het Kunstendecreet, maar erkent de uitdaging voor cultuurwerkers zonder werkgever-werknemerrelatie, waar vergoedingen afhankelijk zijn van onderhandelingen zonder minimumtarieven.

1. Is de minister op de hoogte van het memorandum van het NICC en kan hij uitgebreid reageren op de daarin geformuleerde suggesties?
2. Welke maatregelen, gedurende deze legislatuur genomen, beschouwt de minister als bijdragen aan een verbeterde socio-economische positie van individuele kunstenaars?
3. Kan de minister een schatting geven van het percentage werkingssubsidies, toegekend op basis van het Kunstendecreet, dat wordt besteed aan de verloning van artistieke profielen? Is dat een evenwichtige verhouding?
4. In 2021 is de richtlijn 'Juist Is Juist' voor faire vergoeding in de sector beeldende kunsten opgesteld, voornamelijk toegepast binnen gesubsidieerde organisaties.

In welke mate wordt de richtlijn nageleefd?

5. Ziet de minister mogelijkheden om de richtlijn ook toe te passen in het niet-gesubsidieerde circuit? Hoe zou dat georganiseerd kunnen worden?

6. Hoe denkt de minister dat we in de toekomst de situatie kunnen verbeteren voor cultuurwerkers zonder werkgever-werknemerrelatie, waar geen cao's van toepassing zijn?
7. In het antwoord op bovenvermelde schriftelijke vraag wordt verwezen naar de doorlichting van de codes en de nieuwe Bestuurscode Cultuur.

Kan de minister een update geven over de stand van zaken met betrekking tot de volgende passages:

- a) "Ik heb mijn administratie gevraagd dit onderwerp en vooral de verhouding tussen de verschillende codes te doorgronden en na te gaan wat in een Vlaamse context de nieuwe Bestuurscode Cultuur kan versterken en of het wenselijk is hierin actie te ondernemen.";
 - b) "Ik zal mijn administratie verzoeken de vele codes en de onderlinge verhouding tot elkaar te bekijken om enerzijds een wildgroei aan codes te vermijden en anderzijds te garanderen dat broodnodige afspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op een 'faire' manier kunnen verlopen. Ik wil tevens nagaan hoe we een cultuurbrede toepassing kunnen krijgen van dit onderwerp. Ik zie dit niet enkel beperkt tot de kunstensector."?
8. Steeds vaker worden radio- en tv-programma's niet alleen via traditionele kanalen uitgezonden, maar ook via online platformen zoals VRT max, VTM go en Go play. Voor scheppende kunstenaars zou deze uitbreiding van het bereik goed nieuws moeten zijn, aangezien het gebruik van hun werk toeneemt. Dat zou zich moeten vertalen naar een eerlijke vergoeding die in lijn is met het grotere gebruik van hun creaties. Helaas blijkt dat niet altijd het geval te zijn.

Is de minister van oordeel dat de vergoeding gebaseerd zou moeten zijn op het daadwerkelijke gebruik van creaties en hoe kan dat volgens hem afgedwongen worden?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 96 van 8 januari 2024
van **STEPHANIE D'HOSE**

1. Natuurlijk ben ik bekend met het memorandum van het NICC, net zoals andere memoranda geschreven door gedragen spelers in het veld. Het nalezen van suggesties in deze memoranda en het reflecteren hierover is een oefening die doorheen de hele beleidsperiode gaande is en dit voor memoranda van verschillende organisaties. Het is ook niet fair ten opzichte van die organisaties om één memorandum enkel en alleen uit te lichten. Om toch uw vraag beknopt te beantwoorden, kan ik melden dat een groot deel van de specifieke suggesties van het NICC reeds wordt onderzocht of in de pijplijn zit. Er komt onder andere een evaluatie van de subsidielijn Innovatieve Projecten aan dit jaar, waarin we verschillende elementen die doorheen het memorandum worden aangehaald, reeds meenemen. Ook werd er deze beleidsperiode onder initiatief van het Overleg Kunstenorganisaties de richtlijn 'Juist is Juist' gepubliceerd. Daar wordt een gedragscode voor de kunstensector uitgeschreven met principes van fair practice en fair pay. Zopas zijn er extra elementen toegevoegd die zich specifiek richten op de beeldende kunsten, waar het NICC ook de nadruk op legt. Zo is er een aparte vergoedingsrichtlijn gemaakt en een aparte vergoedingscalculator.
2. Ik heb de voorbije legislatuur al heel wat positieve evoluties naar een faire verloning gezien in de sector, met bijvoorbeeld de campagne van Juist is Juist, of recenter het Charter van de gesubsidieerde muziekclubs waarbij zij zich engageren om fair pay te respecteren. Ik ondersteun die initiatieven dan ook van harte. Een verbeterde sociaal-economische positie start immers met een correcte vergoeding, en daarvoor is finaal de cultuursector zelf, als werkgever of opdrachtgever, verantwoordelijk. Ik heb zelf een sensibiliserend en stimulerend beleid gevoerd rond het belang van correcte verloning, en daarbij de vele initiatieven uit de sector die op dit thema focussen ondersteund, om zo een race-to-the-bottom te vermijden.

Een belangrijke maatregel is de opname van vier principes rond fair practices in het uitvoeringsbesluit bij het Kunstendecreet van 23 april 2021. Deze zijn gebaseerd op Juist is Juist. Correcte verloning, contracten, statuten en onderhandelingen maken daar expliciet deel van uit. Elke speler die vanaf 2023 werkingssubsidies ontvangt via het Kunstendecreet, engageert zich op deze manier automatisch om deze principes van fair practices te verwerken in een intern reglement. Organisaties die voor twee beleidsperiodes werkingssubsidies aanvroegen en de kunstinstellingen moeten dit intern reglement op dit moment al uitgewerkt hebben. Ook voor projectsubsidies vragen we van de aanvrager een engagement rond fair practices. Hiermee geeft het decreet dus het signaal dat ondersteuning niet zonder de nodige aandacht voor billijke vergoedingen kan gaan.

Verder wil ik ook aanstippen dat de budgetten van het Kunstendecreet de afgelopen jaren sterk toenamen. Dit is voor het gesubsidieerde deel van het veld niet zonder belang. Er ontstaat in principe meer ruimte om binnen een werking of project een kwaliteitsvolle artistieke output te realiseren, zonder dat dit ten koste gaat van een correcte verloning. Echter, hier hebben opdracht- en werkgevers binnen het gesubsidieerde veld natuurlijk ook een grote verantwoordelijkheid in.

Deze legislatuur is Cultuurloket uitgegroeid van een nog zoekende speler in haar nieuwe rol voor de gehele cultuursector naar een vaste waarde. Via het aanbieden van generieke infopagina's, workshops en individuele begeleiding bieden zij ondersteuning aan voor iedereen werkzaam in de culturele sector. De focus ligt bij hen op duurzaam ondernemerschap in de culturele sector. Zij kunnen gericht advies verlenen bij het nadenken over het versterken van de socio-economische positie.

3. Bij de verantwoording over werkingssubsidies moeten de organisaties geen detail geven van welk deel van de verloningen met werkingssubsidie of met eigen inkomsten betaald wordt. Dit doet er immers niet toe om na te kunnen gaan of de werkingssubsidie effectief gebruikt is waarvoor ze werd toegekend. Mijn administratie beschikt dus niet over gegevens om dergelijke rapportering op te maken.

De vorige beleidsperiode werkingssubsidies liep van 2017 tot 2022. Wat betreft de verhouding tussen artistieke en niet-artistieke verloning, kan ik indicatief wel volgende cijfers meegeven m.b.t. de situatie voor het laatste werkingsjaar 2022.

	artistiek		niet-artistiek	
	Loon dienst	geen loondienst	Loon dienst	geen loondienst
vergoeding medewerkers k euro	91.170	24.937	47.039	9.739
totaal vergoeding k euro	116.107		56.778	

Hieruit blijkt dat de vergoeding van artistieke profielen circa dubbel zo hoog ligt dan de niet-artistieke vergoedingen. Het totaal van de vergoedingen in 2022 ligt met 172.885k euro dus hoger dan de totale werkingssubsidies in 2022, namelijk 152.903k euro.

Momenteel heeft mijn administratie nog geen zicht op de cijfers 2023 aangezien de gesubsidieerde organisaties hun verantwoording voor 2023 nog zullen indienen (uiterlijk 31 mei 2024).

4. Zoals ik daarnet al aangaf, wil ik faire vergoedingen stimuleren. Het effectief vaststellen of en wanneer een voorgestelde vergoeding (in de aanvraagfase) of een uitbetaalde vergoeding (in de toezichtsfase) al dan niet conform de richtlijnen van Juist is Juist is, is echter niet zo evident. Specifiek voor de beeldende kunsten is mijn administratie op de hoogte van de vergoedingscalculator van Juist is Juist, maar alles hangt af van de verstrekte info en transparantie over de taak om na te gaan of de vergoeding effectief correct is.

Mijn administratie werkt met een risicogedreven rapport, waarbij er wel kan worden overgegaan tot een doorlichting van een organisatie in geval er indicaties zijn die wijzen op de noodzaak. Daarnaast wordt er steekproefsgewijs ook een diepgaander toezicht uitgevoerd. Indien inbreuken vastgesteld worden, kunnen er remediëringstrajecten opgezet worden, sancties volgen of kan het saldo ingehouden worden of de subsidie stopgezet. Dit dient uiteraard case per case en proportioneel bekeken te worden.

5. De richtlijn is ontwikkeld, gepubliceerd en wordt beheerd en gepromoot op initiatief van de sector zelf. Daar is ook in de vorige vraag reeds meer informatie rond gegeven. Het is dus niet aan mij of het beleid om hierin in te grijpen. Ik moedig aan dat deze richtlijn ook voor niet-gesubsidieerde organisaties als handvat kan dienen.
6. Het departement werkt zeer nauw samen met Cultuurloket, die een heel grote rol spelen in sensibilisering en opvolging van de sector. Cultuurloket stimuleert en

ondersteunt duurzaam cultureel ondernemerschap en professionalisering in de Vlaamse cultuursector. Dit geldt dus zeker ook voor cultuurwerkers zonder werkgever-werknemerrelatie die nood hebben aan ondersteuning en advies. Zo heeft Cultuurloket in haar kennisbank een hoofdstuk gewijd aan de prijszetting van een culturele prestatie. Zij werken ook nauw samen met belangenorganisaties en steunpunten opdat deze missie ten volle uitgevoerd kan worden. Zo werd de Juist is Juist-richtlijn ontwikkeld met als doel kunstenaars en cultuurwerkers handvaten te geven om onderhandelingen over vergoedingen aan te kunnen gaan met een stevige basis in het veld en de praktijk, en dus ook credibiliteit.

Verder geeft Artikel 1bis van de RSZ-wet freelance kunstenaars en cultuurwerkers garantie op sociale rechtszekerheid en bepaalde minimumlonen bij het aangaan van opdrachten via interim contracten als ze beschikken over een kunstwerkattest.

7. Deze beleidsperiode werd de Bestuurscode Cultuur, die zich focust op goed bestuur binnen cultuur, aangevuld vanuit het veld met de 'Juist is Juist'-richtlijn. Dit bleek een welkome aanvulling aan de Bestuurscode in het Vlaamse landschap. De waarden vanuit de Bestuurscode worden ook nog eens toegepast op verloning en vergoeding binnen de kunstensector, wat een stevigere basis geeft. De Bestuurscode Cultuur is daarbovenop procesgericht en dient mee te evolueren in de tijd. De Bestuurscode Cultuur en Juist is Juist vertrekken elk vanuit bepaalde issues in het veld en proberen hier een antwoord op te bieden. Zo werken ze eerder aanvullend.

Er werd vooralsnog niet gewerkt aan een cultuurbrede oplossing – voorlopig is dit nog het meest gericht op de kunsten, gezien dit de sector is waar de problematiek rond faire verloning het sterkst speelt.

8. Het bepalen van de vergoeding tussen een 'scheppende kunstenaar' zoals schrijvers, acteurs en scenaristen en een productiehuis/platform/etc. is in principe een taak voor de contractspartijen zelf, die daarbij een ruime vrijheid kennen. Partijen kunnen bijvoorbeeld kiezen voor een eenmalige betaling (flat fee) of voor een royaltypercentage. De contractsvrijheid is hier het basisprincipe.

Scheppende kunstenaars' zijn echter in veel gevallen ook beschermd door het auteursrecht, of door bepaalde naburige rechten zoals het recht van uitvoerende kunstenaars, voor bijvoorbeeld acteurs, regisseurs, enzovoort.

Op Europees en nationaal vlak worden wel belangrijke stappen gezet om te voorzien in een eerlijke én evenredige vergoeding voor deze auteurs en uitvoerders. Met de wet van 19 juni 2022 tot omzetting van de Richtlijn 2019/790 inzake Digitale Eengemaakte Markt zette België de DSM-richtlijn om. De nieuwe artikels XI.167/1-167/5 en XI.205/1-205/5 WER bevatten het principe van een passende en evenredige vergoeding. De vergoeding van de auteurs en uitvoerende kunstenaars moet evenredig zijn rekening houdend met het daadwerkelijke gebruik van hen creaties. Dit recht is bovendien afdwingbaar voor de Belgische hoven en rechtbanken.

Hoe dit in de praktijk wordt toegepast is een vraag voor de federale minister van Economie, aangezien het auteursrecht een federale bevoegdheid is.